

บทที่ 2

กฎหมายคุ้มครองพลศึกษาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย

พระพุทธเจ้าทรงส่งสื่อนพุทธคำสั่งนิพนธ์ให้รู้จักประกอบอาชีพโดยชอบ คือมี "สัมมาอาชีพะ" ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ ซึ่งมีหน้าที่รักษาคนไข้ให้หายจากโรครภัย ไข้เจ็บให้พ้นจากทุกข์ทรมาณ ก็ควรรักษาคนไข้ด้วยความระมัดระวัง มีความเมตตาปราณี มีหลักวิชาการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นทหาร ซึ่งมีหน้าที่ป้องกัน ประเทศชาติ ปราบปรามอริราชศัตรู ก็ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ อดทน หรือผู้ที่ ประกอบอาชีพเป็นตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ มีหน้าที่ปราบปรามโจรผู้ร้าย บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน ก็ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ครูอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดี มีวิชาความรู้ ก็ควรตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่อบรมสั่งสอน ดูแลความปลอดภัยให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลดังกล่าวประกอบอาชีพโดยไม่ชอบหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น บุคคลเหล่านั้นอาจจะถูกดำเนินคดี ตามกฎหมายได้เช่น แพทย์ประมาทเลินเล่อ หยิบยารักษาคนไข้ผิดโดยไม่ดูให้ดี เสียก่อน เป็นเหตุให้คนไข้เสียชีวิต หรือทหารที่ควรจะนำอาวุธไปใช้ในการปราบปรามอริราชศัตรู กลับนำพาไปก่อการกบฏ ทำให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง หรือตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ช่มชู้ ริดไถราษฎร์ หรือครูอาจารย์ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน หากประมาทเลินเล่อ ไม่ดูแลนักเรียนให้ดี ปล่อยให้เด็กนักเรียนได้รับอันตรายก็ควรต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้เช่นกัน

ครูพลศึกษาที่อาจจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลดังกล่าวได้ หากครูพลศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อดังเช่นพุทธสุภาษิตที่ว่า "ความประมาทคือทางแห่งความตาย" เพราะการปฏิบัติงานของครูพลศึกษามีความรับผิดชอบมากมายหลายด้าน

อาจจะเกิดความผิดพลาดหรือทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยไม่รู้ว่่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นผิดกฎหมาย เช่นครูพลศึกษาปลอมแปลงเอกสารเป็นต้นว่า ทะเบียนบ้านของนักเรียน เพื่อให้มีสิทธิ์ได้ลงแข่งขัน กีฬา หรือครูพลศึกษาอาจจะถูกบิดามารดาของเด็กนักเรียนฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ถ้าปรากฏว่่า เด็กนักเรียนที่ครูพลศึกษาผู้นั้นล่อนว่่ายหน้า และครูพลศึกษามีหน้าที่ต้องดูแลให้ความปลอดภัย แต่ครูพลศึกษากลับประมาทเลินเล่อ ไม่ดูแล ปล่อยให้เด็กนักเรียนผู้นั้นจมน้ำตาย เป็นต้น และยังมีอีกหลายกรณีที่ครูพลศึกษาอาจจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้ ซึ่งควรจะได้ศึกษา โดยละเอียดในบทต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการค้นคว้า เพื่อนำเอากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาโดยเฉพาะมาศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นว่่ามีกฎหมายฉบับใด มาตราใดบ้างที่ครูพลศึกษาควร - ทราบและควรระมัดระวัง ไม่ควรปฏิบัติให้ผิดกฎหมาย เพราะถ้าครูพลศึกษาได้ทราบว่ากฎหมาย มาตราใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตนเองแล้ว จะทำให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย น้อยลง หรือไม่ทำผิดกฎหมายเลย ซึ่งจะเป็นการดีกว่าไม่รู้กฎหมายเสียเลย และประการสำคัญ บุคคลจะปฏิเสธว่่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้ตนพ้นผิดไม่ได้ ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 บัญญัติว่่า

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 บุคคลจะแก้ตัวว่่าไม่รู้กฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่่ากฎหมายบัญญัติว่่า การกระทำนั้นเป็นความผิด ศาล อาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และถ้าศาลเชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้ว่่า กฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงใดก็ได้ (นคร พจนานุกรมและพจนานุกรมศัพท์ ฤทธิรักษา 2523 : 28)

ตามที่ได้ทราบโดยทั่วไปแล้วว่่า กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีอยู่ด้วยกันมากมายหลายฉบับ แต่ละฉบับก็มีกฎหมายบัญญัติอยู่มากมายหลายมาตรา การที่จะเลือกศึกษาว่่ากฎหมายฉบับใด มาตราใด เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษานั้น จำเป็นต้องศึกษาเป็นขั้นเป็นตอน เป็นลำดับไป คงเหมือนกับการที่เราเดินขึ้นบันไดหลายชั้น เพื่อไปหยิบของที่เก็บไว้ชั้นที่ขึ้นบนของบ้าน จำเป็นต้องก้าวขึ้นบันไดไปที่ละขั้นจนกว่าจะถึงจุดหมาย

ปลายทางเพื่อหีบของชิ้นนั้นมาใช้สอยได้ หรือจะเปรียบอีกทีก็เหมือนต้องเดินผ่านด่านหลายด่านกว่าจะถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา คือต้องศึกษากฎหมายในวงกว้างเสียก่อน แล้วค่อย ๆ ศึกษาให้แคบลง ๆ จนกระทั่งถึงเนื้อแท้ที่จะศึกษาจริง ๆ

ขั้นตอนในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา ควรจะศึกษาให้มีความรู้กฎหมายโดยทั่วไปเสียก่อน ซึ่งมีขั้นตอนที่จะศึกษาดังนี้

- ความหมายของคำว่ากฎหมาย
- ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย
- ประเภทของกฎหมาย
- ที่มาของกฎหมาย
- หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมาย

เมื่อมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายแล้ว ก็จะถึงเนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาโดยตรงคือ

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง)
- ประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง)

นอกจากนั้นแล้ว ละได้รวบรวมพระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในงานของครูพลศึกษาอีก เป็นจำนวนมาก

ความหมายของคำว่ากฎหมาย

ความหมายของคำว่ากฎหมาย นับว่ามีความสำคัญที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากฎหมายให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไปได้มีผู้ทรงคุณวุฒิให้ความหมายของคำว่า กฎหมายไว้หลายท่าน

ประกาศน์ อวยชัย (2514 : 3) ได้ให้ความหมายของคำว่ากฎหมายไว้ว่า

กฎหมายหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า "ข้อบังคับแห่งความประพฤติ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Law แต่คำว่า Law มีความหมายกว้างไม่เฉพาะแต่กฎหมายเท่านั้น แต่รวมถึงกฎอื่น ๆ และกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งความจริงหาใช่กฎหมายตามนัยที่เราจะศึกษาไม่ ทั้งนี้เพราะเราแปลมาจากคำภาษา

อังกฤษว่า International Law ได้มีผู้แปลขึ้นมาเรียกชื่อว่า "ธรรมะระหว่างประเทศ" แต่หาฝืนใครใช้ตามนั้นไม่

พระวรวงศ์เธอ กิติปูลย์ (๒๕๑๔ : ๔) ศาสตราจารย์พิเศษ ผู้บรรยายกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ดังนี้

กฎหมายคือคำสั่งของรัฐต่อพลเมือง บัญญัติให้กระทำหรือห้ามงดเว้น ไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกันเอง หรือต่อรัฐ ซึ่งถ้าพลเมืองผู้ใดไม่กระทำหรืองดเว้นกระทำตามคำสั่งนั้นแล้ว ผู้ผู้นั้นมีความผิด และต้องรับโทษหรือต้องเสียสิทธิเสียทรัพย์

พิชัย รัชพันธ์ (2516 : 12) ได้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ดังนี้

"กฎหมายคือคำสั่งซึ่งมุ่งข่มขู่หรือรับรองโดยตรงหรือโดยปริยาย และประกอบขึ้นด้วยมวลข้อบังคับ ซึ่งมุ่งข่มขู่เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อความผาสุกของตนและพร้อมที่จะให้มีการบังคับ เพื่อให้ปฏิบัติตาม"

ธีระ ศิริธรรมรักษ์ (2527 : 6) ได้ให้ความหมายของคำว่า กฎหมาย โดยได้กล่าวไว้ว่า "กฎหมายคือบรรดาข้อบังคับของรัฐหรือประเทศที่ใช้บังคับ ความประพฤติทั้งหลายของบุคคลอื่น เกี่ยวด้วยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและถูกลงโทษ"

เอช เอชต์ไคววี เคราะห์ลักษณะของกฎหมายไว้ว่า คือ "บรรดาข้อบังคับ ความประพฤติทั้งหลายที่ใช้บังคับบุคคลอื่น เกี่ยวด้วยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน" (เอช เอชต์อ้างถึงใน ลินจี หะวานนท์ ๒๕๒๔ : ๓)

ปรีดี เกษมทรัพย์ (2525 : 5) ได้ให้ความหมายของกฎหมายและได้กล่าววาระบบควบคุมสังคมไว้ดังนี้

มีลู่ทางิตลาดินบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า "Ubi societas, ibi jus" แปลว่า ที่ไหนมีสังคมที่นั่นมีกฎหมาย คำว่ากฎหมายในที่นี้หมายถึงกฎเกณฑ์หรือแบบแผน ความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ที่รวมทั้งจารีตประเพณีที่มีความสำคัญถึงขนาดต้องบังคับการให้เป็นไปตามนั้นด้วยอำนาจของสังคมด้วย

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน ในการอยู่ร่วมกันนี้สมาชิกในสังคมอาจมีการขัดแย้งและกระทบกระทั่งกันเองอันอาจนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้ ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดความวุ่นวาย และเพื่อความสงบเรียบร้อยตลอดจนเพื่อความอยู่รอดของสังคม สังคมมนุษย์จึงจำเป็นต้องมีระเบียบ ความประพฤติสำหรับปฏิบัติต่อกัน ระเบียบความประพฤติเหล่านี้คือ ขกั ้พัฒนาและเจริญขึ้นจนมีลักษณะต่าง ๆ กันไป เช่นศีลธรรม จารีตประเพณีคำสั่งนา ตลอดจนกฎหมาย ซึ่งรวมเรียกว่าระบบควบคุมสังคม (Social Control)

เสด็จในกรมหลวงราชบุรี ทรงอธิบายว่า "กฎหมายนั้นคือ คำสั่งทั้งหลายของผู้ปกครองว่าการแผ่นดินต่อราษฎรทั้งหลาย เมื่อไม่ทำตามแล้วธรรมดาต้องรับโทษ" (กรมหลวงราชบุรี อ่างถึงในอนุมติ ใจสมุทร 2509 : 10)

หยุด แสงอุทัย (2518 : 4) ได้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ว่า "ได้แก่ข้อบังคับของรัฐ ซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ"

จากความหมายของคำว่ากฎหมายที่นักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้เกิดความเข้าใจกฎหมายเบื้องต้นได้ถูกต้องและดียิ่งขึ้นต่อไป จะได้กล่าวถึงลักษณะของกฎหมาย ซึ่งการศึกษา ลักษณะของกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบถึงลักษณะสำคัญของเบื้องต้น จะทำให้เข้าใจกฎหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะของกฎหมายจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ

1. กฎหมายต้องมาจากรัฐาธิปัตย์
2. กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ทั่วไป
3. กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ทั่วไป
4. กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้เสมอไป
5. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ

พระวรภักดีพิบูลย์ (2514 : 5) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของกฎหมายไว้ดังนี้
 คำพูด คำสั่งของผู้ปกครองประเทศที่เป็นกฎหมายนั้น ต้องมีลักษณะครบถ้วนดังนี้

- (1) มาจากรัฐาธิปัตย์
- (2) ใช้บังคับทั่วไป
- (3) ใช้ได้เสมอไป
- (4) ต้องปฏิบัติตาม
- (5) มีสภาพบังคับ

ถ้าคำพูดหรือคำสั่งใดมีลักษณะไม่ครบถ้วน 5 ประการนี้ ก็ไม่ใช่กฎหมาย อาจเป็นคำชักชวน คำตักเตือนหรือคำบอกกล่าวเท่านั้น

พิชัย รุฬารัตน์ (2504 : 14-16) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของกฎหมายไว้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของกฎหมาย

คำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ต้องเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับซึ่งมาจากรัฐาธิปัตย์ กล่าวคือ ต้องเป็นบทบัญญัติของผู้มีอำนาจสิทธิขาดสูงสุดของประเทศที่เป็นเอกราช มิใช่คำสั่งหรือข้อบังคับของบุคคล ซึ่งมิได้มีอำนาจอยู่เหนือคนทั้งประเทศ เช่นข้อบังคับเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นกฎหมาย

2. เป็นคำสั่งหรือข้อห้ามที่ใช้บังคับทั่วไป ไม่ใช่เพื่อบังคับหรือเพื่อให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แม้มกฎหมายบางฉบับจะมีวัตถุประสงค์ให้สิทธิหรือกำหนดความรับผิดชอบแก่บุคคลบางประเภท แต่ก็คงมีลักษณะเป็นการใช้บังคับทั่วไป โดยผู้ใดก็ตาม หากมีคุณสมบัติสอดคล้องในบุคคลประเภทนั้น ก็ต้องรับผิดชอบหรือได้ประโยชน์จากกฎหมายนั้น เสมอ เหมือนกันทุกคน

3. เป็นการใช้ได้เสมอไป กฎหมายที่ประกาศใช้แล้วจะมีผลใช้บังคับได้ตลอดไปจนกว่าจะถูกยกเลิก การที่กฎหมายใดมิได้ใช้เป็นเวลานาน เพราะไม่มีกรณีอันเกี่ยวข้องกับกฎหมายนั้นเกิดขึ้น ก็ต้องถือว่ากฎหมายนั้นยังคงใช้อยู่ แม้จะมีกฎหมายใหม่ในเรื่องเดียวกันประกาศใช้ แต่ถ้าไม่มีบทบัญญัติระบุให้ยกเลิกกฎหมายเก่านั้นคงใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายใหม่

4. จำต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ เมื่อประกาศใช้แล้วราษฎรต้องปฏิบัติตาม แม้จะไม่ชอบเห็นด้วย คือไม่พอใจเพราะขัดกับผลประโยชน์ของตนเพียงใดก็ตาม

5. มีสภาพบังคับ ลักษณะสุดท้ายและสำคัญของกฎหมาย คือต้องมีสภาพบังคับ (Sanction) ซึ่งได้แก่การที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้ผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษตามกำหนดไว้ในกฎหมาย เช่นในทางอาญามีโทษประหารชีวิต จำคุก กักขังปรับและริบทรัพย์สินในทางแพ่งต้องชดใช้ค่าเสียหาย เป็นต้น

เมื่อได้เข้าใจถึงความหมายและลักษณะของกฎหมายแล้ว ต่อไปจะได้กล่าวถึงประเภทของกฎหมาย การแยกกฎหมายเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และเป็นประโยชน์ในการใช้กฎหมาย กฎหมายสามารถแบ่งแยกโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน และระหว่างรัฐต่อรัฐ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ กฎหมายเอกชน กฎหมายมหาชน และกฎหมายระหว่างประเทศ

ธีระ ศิริธรรมรักษ์ (2521 : 16) ได้กล่าวถึงการแบ่งแยกประเภทของกฎหมายไว้ดังนี้

ตามความจริงแล้ว กฎหมายแบ่งแยกตามข้อความของกฎหมายได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. กฎหมายเอกชน
2. กฎหมายมหาชน
3. กฎหมายระหว่างประเทศ

ประกาศน์ อวยชัย (2514 : 8-16) ได้อธิบายถึงการแบ่งประเภทกฎหมาย และได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายแต่ละประเภทไว้ดังนี้

โดยที่กฎหมายมีมากมายหลายลักษณะด้วยกัน จึงจำเป็นต้องมีการแยกกฎหมายออกเป็นประเภท เพื่อสะดวกแก่การศึกษาค้นคว้า และเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ และเพื่อประโยชน์ในการใช้กฎหมาย ทั้งนี้ก็โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน และระหว่างรัฐต่อรัฐ ซึ่งอาจแยกกฎหมายออกเป็น 3 ประเภทคือ

- (1) กฎหมายเอกชน
- (2) กฎหมายมหาชน
- (3) กฎหมายระหว่างประเทศ

1. กฎหมายเอกชน

โดยที่มนุษย์ไม่สามารถจะอยู่คนเดียวในโลกได้ จะต้องอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดมาก็ต้องอาศัยบิดา มารดา เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดามารดาก็มีหน้าที่ให้การศึกษาคูหา และต้องอยู่ภายใต้อำนาจของบิดามารดาด้วย เมื่อเติบโตแล้วเรียนสำเร็จมีงานทำแล้ว ก็อาจจะแต่งงานมีครอบครัวต่อกันไป ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร และสามีกับภรรยา ซึ่งเป็นเรื่องของครอบครัว ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติรับรองคุ้มครองให้ และในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพทำงาน มนุษย์ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดนิติสัมพันธ์มากมาย เป็นต้นว่า นิติสัมพันธ์ซื้อ ขาย เช่า ทรัพย์ ฎี๋ม จำนอง จำงแรงงาน จำงทำของ ค้ำประกัน รวมทั้งนิติเหตุ เช่นการละเมิดทำให้ผู้อื่นเสียหายถึงชีวิต ร่างกายทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นต้น ยิ่งกว่านั้น ในระหว่างมีชีวิตนั้นเอง ก็ต้องมีการทำงานสละสมทรัพย์สมบัติเพื่อตนเองและลูกหลาน เมื่อตายไปทรัพย์สมบัติซึ่งเป็นมรดกจะตกได้แก่ใคร ใครจะมีสิทธิรับมรดกเหล่านี้เป็นเรื่องของกฎหมายเอกชนทั้งสิ้น ซึ่งอาจแยกเป็นสาขาได้ดังนี้

(1) กฎหมายแพ่ง เป็นบทบัญญัติส่วนหนึ่งของกฎหมายเอกชนว่าด้วยนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนกระทั่งตาย โดยบัญญัติถึงหลักว่าด้วยสภาพและความสามารถของบุคคล ครอบครัว ทรัพย์สิน หนี้ และมรดก เป็นต้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเราแบ่งออกเป็น 6 บรรพ เริ่มแต่มาตรา 1 ถึงมาตรา 1755 บรรพ 1 ว่าด้วยหลักทั่วไป บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว บรรพ 6 ว่าด้วยมรดก ซึ่งต่างกับกฎหมายบางประเทศเช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น ซึ่งแยกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกจากกันเพื่อให้คดีที่เกี่ยวกับการค้าขายดำเนินไปด้วยความสะดวกเร็ว เป็นประโยชน์แก่การพาณิชย์กรรมของประเทศชาติอย่างหนึ่ง

(2) กฎหมายพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติใช้บังคับแก่บุคคลที่มีอาชีพในการพาณิชย์ เช่นการค้า การอุตสาหกรรม กสิกรรม และการธนาคาร เป็นต้น

(3) กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยข้อบังคับที่ใช้ในการดำเนินคดีและบังคับคดีระหว่างบุคคลที่มีข้อพิพาทกันในทางแพ่ง

กฎหมายเอกชนมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เพราะเมื่อบุคคลเกิดตามกฎหมายเอกชนจะเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นกฎหมายลักษณะครอบครัว ก็จะได้กล่าวถึงบิดามารดาผู้ปกครองว่าด้วยความสัมพันธ์กับบุตร เช่นบิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อเติบโตขึ้นกฎหมายก็จะกล่าวถึงการล้มละลาย ว่าการล้มละลายเงื่อนไขอย่างไรจึงจะถูกต้องตามกฎหมาย เหตุของการฟ้องหย่า เรื่องการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส และเรื่องอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ บุคคลจะทำนิติสัมพันธ์กฎหมายเอกชน ก็จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อความเป็นธรรม แม้เด็กที่อยู่ในครรภ์มารดา กฎหมายเอกชนก็ยังมิบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองสิทธิทารกในครรภ์มารดาให้มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกได้ แม้ตายแล้วกฎหมายก็ยังมีส่วนเข้ามาจัดการมรดกของผู้ตายอีกด้วย

กฎหมายเอกชนที่มีความสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาโดยตรง ก็คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีทั้งหมด 6 บรรพ มี 1755 มาตรา เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูพลศึกษา ซึ่งจะนำมาศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

"มาตรา 420 ผู้ใดลงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" (พดท. เฉียมกฤษธร, ผู้รวบรวม 2517 : 125)

ครูพลศึกษาอาจจะต้องถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามมาตรานี้ได้ ตัวอย่างเช่น ครูพลศึกษา ฝึกหัดที่ล่อนว่ายนน้ำและฝึกหัดที่ดูแลความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียน แต่ครูพลศึกษาประมาทเลินเล่อไม่ดูแลให้ดี หากปรากฏว่าเด็กนักเรียนผู้นั้นจมน้ำตาย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่งในบทต่อไป

และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 430 ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 430 ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วครั้งคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร (พดท. เฉียมกฤษธร ผู้รวบรวม 2517 : 127)

ตัวอย่างเช่นครูพลศึกษามีหน้าที่สอนพลศึกษา แต่ประมาทเลินเล่อไม่ดูแลนักเรียนให้ดีปล่อยให้นักเรียนไปหาความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น ครูพลศึกษาก็ต้องรับผิดชอบร่วมกับเด็กนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

ประกาศนี้ อวยชัย (2514 : 8-10) ได้กล่าวถึงกฎหมายมหาชนต่อไปว่า

2. กฎหมายมหาชน

โดยที่รัฐมีอำนาจและหน้าที่ในการป้องกันศัตรูภายนอก รักษาความสงบภายใน จัดการบ้านเมืองให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแลทุกข์สุขของราษฎร และทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญ ในการนี้รัฐจึงจำต้องตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับพลเมืองในประเทศของตนเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ดังกล่าว ซึ่งรวมเรียกว่า กฎหมายมหาชน และอาจแยกได้เป็น

(1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดว่าด้วยการปกครองประเทศ กล่าวถึงอำนาจอธิปไตยอันได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ ว่ามาจากใคร และผู้ใดเป็นคนใช้ กล่าวถึงอำนาจและหน้าที่ขององค์พระประมุข

ของประเทศ ทั้งยังบัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของราษฎร อันเป็นหลักประกันความ
เสมอภาคของบุคคลตามกฎหมายให้ทุกคนมีเสรีภาพสมบูรณ์ในร่างกาย ทรัพย์สิน
ตลอดจนการศึกษาอบรมและการนับถือศาสนา เป็นต้น

โดยที่กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ฉะนั้น บทบัญญัติ
แห่งกฎหมายอื่น ๆ จึงย่อมจะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้ มิฉะนั้น
ย่อมตกเป็นโมฆะ

(2) กฎหมายปกครอง เป็นบทบัญญัติจัดระเบียบราชการบริหารของ
ประเทศ

(3) กฎหมายอาญา คือข้อบังคับที่บัญญัติลักษณะความผิดและลักษณะโทษ
ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด การกระทำความผิดคือการกระทำที่กฎหมายห้าม เช่นความผิด
ฐานกบฏ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อราชอาณาจักร ประทุษร้ายต่อชีวิตและ
ร่างกาย ต่อทรัพย์สิน เป็นต้น ส่วนโทษคือการทรมานเป็นการตัดอิสระและ
เสรีภาพของบุคคล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ข้อบังคับว่าด้วยการสืบหาตัวผู้กระทำ
ความผิดอาญา ตลอดจนวิธีการจับกุม คမ်းขัง ฟ้องร้องและวิธีบังคับตามคำพิพากษา
เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาพิจารณาพิพากษาลงโทษอย่าง
เป็นธรรมตามกฎหมายนั่นเอง และเพื่อเป็นหลักประกันแก่ประชาชนที่ลี้ภัย
ทั่ว ๆ ไป

กฎหมายธรรมนูญศาลยุติธรรม ได้แก่กฎหมายเกี่ยวกับการจัดศาลยุติธรรม
ว่ามีกี่ชั้น ได้แก่ศาลอะไรบ้าง เขตอำนาจของศาลและองค์คณะพิพากษา ตลอดจน
อำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดี เป็นต้น

สำหรับกฎหมายมหาชนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาโดยตรง
คือประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ภาค 398 มาตรา เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับครูพลศึกษามีอยู่หลายมาตรา ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 265 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 391 เป็นต้น และยังมีมาตราอื่น ๆ อีกที่จะนำมาทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะกล่าว
โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่งในบทต่อไป

3 กฎหมายระหว่างประเทศ

ได้แก่อ้างอิงว่าด้วยความสัมพันธ์และการปฏิบัติต่อกันระหว่างประเทศ แต่โดยที่ประเทศอิสระทั้งหลายต่างก็มีอธิปไตยของตนเอง จึงไม่อาจบังคับกันได้ ฉะนั้นจึงมีผู้เรียกกฎหมายประเภทนี้ว่าเป็นเพียงธรรมะระหว่างประเทศเท่านั้น

เมื่อมีคดีเกิดขึ้น มีปัญหาว่าศาลจะนำกฎหมายจากที่ใดมาใช้ปรับแก้คดี โดยหลักแล้วเมื่อคดีขึ้นศาลจะนำเอากฎหมายจารีตประเพณีและกฎหมายลายลักษณ์อักษรมาใช้ปรับแก้คดี ดังที่ หยุต แสงอุทัย (2518 : 60) กล่าวถึงที่มาของกฎหมายว่า

คำว่า "ที่มาของกฎหมาย" หมายถึง "กฎหมาย" ที่ศาลจะนำไปใช้ปรับแก้คดีที่เกิดขึ้น "ที่มาของกฎหมาย" ตามนัยดังกล่าวแล้วจึงมีสองประการคือ

- (1) กฎหมายลายลักษณ์อักษร
- (2) กฎหมายจารีตประเพณี

พิชญ์ รพินทร์ (2504 : 17) ได้กล่าวถึงที่มาของกฎหมายสอดคล้องกับความเห็นของอาจารย์หยุต แสงอุทัยดังนี้

ที่มาของกฎหมายในที่นี้ หมายถึงที่มาของข้อบังคับ ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายที่บังคับแก่บุคคลทั่วไป สำหรับประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายเช่น ประเทศไทย กฎหมายมีที่มา 2 ทางคือ

- (1) จารีตประเพณี
- (2) กฎหมายลายลักษณ์อักษร

ธีระ ศิริธรรมรักษ์ (2521 : 82) ได้กล่าวว่า ที่มาของกฎหมายซึ่งควรจะมีที่มาได้ 2 ทางดังนี้คือ

- (1) มาจากจารีตประเพณี
- (2) มาจากตัวบทกฎหมายหรือกฎหมายลายลักษณ์อักษร

จะเห็นได้ว่าที่มาของกฎหมายมีด้วยกัน 2 ทาง คือมาจากกฎหมายจารีตประเพณีและมาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษร สำหรับกฎหมายประเพณีนั้น เป็นกฎหมายที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้น มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น การศึกษาในชั้นต่อไปก็ควรศึกษาถึงกฎหมายจารีตประเพณีและกฎหมายลายลักษณ์อักษรโดยละเอียดดังนี้

ธีระ ศิริธรรมรักษ์ (2521 : 82-83) ได้กล่าวถึงกฎหมายจารีตประเพณีว่า

จารีตประเพณีเกิดขึ้นเพราะสัญชาตญาณของมนุษย์ คือการประพฤติปฏิบัติ ตามแบบอย่างกันมา เป็นเวลายาวนาน วิธีการตัดสินคดีความต่าง ๆ ในสมัย โบราณ ก็ได้มีการยอมรับและใช้วิธีการนั้นสืบเนื่องต่อ ๆ กันมาโดยสม่ำเสมอ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขแต่อย่างใด จนกลายเป็นหลักข้อบังคับใช้กับ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเราเรียกหลักนี้กันต่อมาว่า "กฎหมายจารีต ประเพณี" เพราะถ้าใครฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและถูกลงโทษ เช่นเดียวกับหลักของกฎหมายอาญา

ฉะนั้น เราอาจสรุปได้ว่าหลักของกฎหมายจารีตประเพณีมีดังนี้

1. ปฏิบัติกันมาช้านาน
2. เชื่อกันว่าประเพณีที่ปฏิบัติกันมานั้นใช้บังคับเป็นกฎหมายได้
3. ต้องปฏิบัติต่อ ๆ กันมาโดยสม่ำเสมอ
4. ต้องไม่ขัดต่อตัวบทกฎหมายของบ้านเมือง

สำหรับกฎหมายจารีตประเพณีที่มีความสำคัญและ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู พลังศึกษาได้แก่ จารีตประเพณีที่เกี่ยวกับการเล่นกีฬา เช่นชกมวย เมื่อชกมวยชกมวยกันแล้ว เกิดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในการชกมวยนั้น "ฝ่ายที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่ง บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายหรือไม่ เพราะเหตุใด

ในเรื่องนี้มีความเห็นของนักกฎหมายและศาลฎีกาแยกออกเป็น 3 ฝ่าย

ความเห็นของกลุ่มที่หนึ่ง มีความเห็นว่าฝ่ายที่กระทำให้อีกฝ่ายได้รับบาดเจ็บไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะกฎหมายจารีตประเพณีให้กระทำได้ดัง เช่น

หยุด แล่งอุทัยอธิบายว่า "๑๗๗ การชกมวยบนเวทีราชดำเนิน ถ้าชกมวย ชกมวยภายใต้กติกาชกมวย แม้จะทำให้คู่ต่อสู้ฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย ก็ไม่มีใคร รู้สึกว่าผู้ชกมวยมีความผิดฐานฆ่าคนตาย ๑๗๗ และไม่มีทางอธิบายได้เป็นอย่าง อื่นนอกจากว่าการที่กระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดอาญา เพราะมีกฎหมาย จารีตประเพณีอนุญาตให้ทำได้" (2518 : 55 อ้างถึงใน ปินหัตต์ ใจสมุทร 2525 : 130-131)

และยังมีนักกฎหมายอีกหลายท่านที่เห็นว่า เป็นเพราะกฎหมายจารีตประเพณีให้กระทำได้ เช่นเดียวกับ ความเห็นของอาจารย์ หยุด แล่งอุทัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าว โดยละเอียดในบทต่อไป

ความเห็นที่ล่อง หมายความว่าไม่ใช่เพราะกฎหมายจารีตประเพณี แต่เป็นเพราะความยินยอมของผู้เล่นกีฬาที่สมัครใจเข้าเล่นกีฬาเอง นักกฎหมายที่เห็นเช่นนี้ได้แก่ คำลัดราจารย์ จิตติ ดิงศ์ภักย์และนักกฎหมายท่านอื่น ๆ อีก ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป

ความเห็นที่สาม เป็นความเห็นของศาลฎีกา ซึ่งเคยตัดสินคดีที่เกี่ยวกับการชกมวย และมีการเสียชีวิตเกิดขึ้น ฝ่ายที่กระทำไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย เพราะผู้ตายไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย ผู้อื่นจึงไม่มีสิทธิฟ้องร้องแทนผู้ตาย

เมื่อความเห็นในเรื่องการ เล่นกีฬาแล้วเกิดการบาดเจ็บหรือชีวิต ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่ ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับครูพลศึกษา ในฐานะจะต้อง เกี่ยวข้องกับการกีฬาที่จะติดตามฟัง เหตุผลของนักกฎหมายโดยละเอียดต่อไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ถูกต้อง เหมาะสมต่อไป

กฎหมายลายลักษณ์อักษร

ในชีวิตประจำวันของเราปัจจุบันนี้ จะต้องมีส่วน เกี่ยวข้องกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นอย่างมาก และกฎหมายลายลักษณ์อักษรนี้ มิได้เกิดขึ้นเองจากการประพฤติดุปฏิบัติของบุคคลในสังคม เหมือนกับจารีตประเพณี แต่กฎหมายลายลักษณ์อักษรนี้จะต้องมีบัญญัติขึ้นมา ซึ่งได้แก่ผู้มีอำนาจรัฐาธิปัตย์ หรือผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน

ที่มาของกฎหมาย

ธีระ ศิริธรรมรักษ์ (2521 : 86-88) ได้กล่าวถึงกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้ดังนี้

กฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่กฎหมายที่รัฐได้ตราขึ้นไว้ เป็นข้อบังคับกำหนดความประพฤติของบุคคล และประกาศให้ราษฎรทราบ สำหรับประเทศไทย โดยปกติกฎหมายได้ประกาศให้ราษฎรทราบในราชกิจจานุเบกษา

กฎหมายลายลักษณ์อักษรนี้ ยังแยกออกได้เป็นสามประเภทคือ

- ก. กฎหมายอันแท้จริง
- ข. ข้อบังคับซึ่งเป็นฝ่ายบริหารเป็นผู้ออก โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย
- ค. ข้อบังคับ ซึ่งองค์การปกครองตนเองเป็นผู้ออก โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย

ในข้อ ก. กฎหมายอันแท้จริงนั้น ได้แก่กฎหมายซึ่งตราขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับตั้ง เช่นพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176

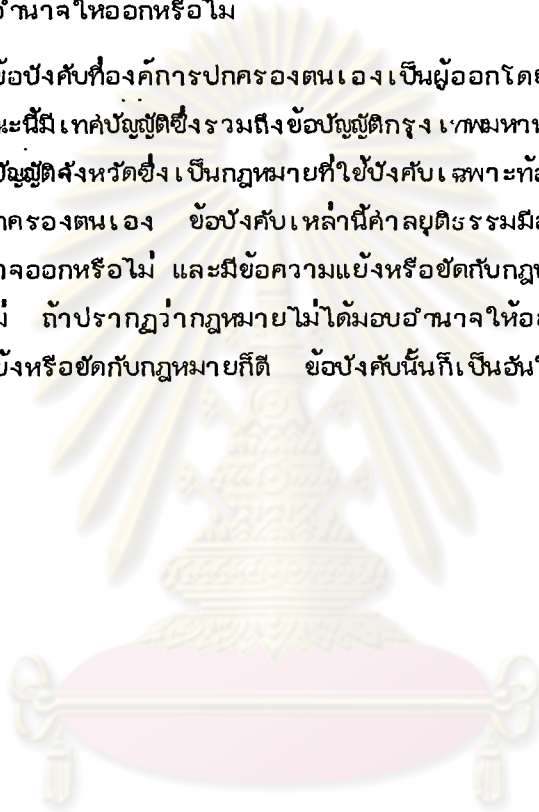
พระราชบัญญัติ เป็นกฎหมายซึ่งในปัจจุบั้นออกโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา (ดูรัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 2511 มาตรา 7 มาตรา 73) ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 พระราชบัญญัติได้ออกโดยอาศัยพระบรมราชานุญาตของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นได้มีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระราชบัญญัติซึ่งออกในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น เวลานั้นก็ยังไม่เป็นกฎหมายอยู่นอกจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญ หรือถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติฉบับหลัง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกโดยตรงหรือโดยปริยาย

พระราชบัญญัติอาจเรียกชื่ออย่างอื่นได้ เช่น เรียกว่ากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งบัดนี้ได้ถูกยกเลิกและประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาใหม่แทนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายที่ระบุชื่อมาแล้วนี้ นอกจากจะเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นแล้ว ยังมีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย (Code) ด้วย ประมวลกฎหมายคือ กฎหมายที่บัญญัติรวมเรื่องเดียวกันไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยได้ร้อยกรองจัดเป็นระบบขึ้นใหม่ และแบ่งเป็นหมวดหมู่เรียบร้อย มีการกล่าวข้อความทั่วถึงซึ่งกันและกัน อย่างประมวลกฎหมายอาญาก็มีการแบ่งออกเป็นสามภาค คือภาค 1 กล่าวถึงข้อความทั่ว ๆ ไป อันได้แก่เจตนา ประมาท พยายามกระทำความผิด ฯลฯ ซึ่งโดยปกติใช้ได้กับบรรดาความผิดอาญาทั้งปวง ภาค 2 ได้บัญญัติถึงความผิดสำัญเฉพาะความผิด และภาค 3 ว่าด้วยความผิดลหุโทษ การประมวลกฎหมาย (condification) สิ่งต่างกับการนำพระราชบัญญัติซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้งมาบัญญัติรวมไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็นวิธีการของกฎหมายอังกฤษ ซึ่งเรียกว่า consolidation

ในข้อ ข. ส่วนข้อบังคับกฎหมายที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ออก โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายนั้น ได้แก่พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และคำสั่งหรือข้อบังคับที่ออกตามกฎอัยการศึก ข้อบังคับแห่งกฎหมายตามข้อ (ข) นี้ ต่างกับพระราชบัญญัติ พระราชกำหนดและพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับตั้ง เช่น พระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 176 ในแง่ที่ว่า พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดและพระบรมราชโองการฯ ย่อมละบัญญัติวางข้อบังคับได้ตามชอบใจ ถ้าหากจะไม่แย้งหรือขัดแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ แต่พระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงนั้น ฝ่ายบริหาร

ละบัญญัติได้เฉพาะภายในขอบเขตแห่งพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับตั้ง เช่นพระราชบัญญัติแล้วแต่กรณี ส่วนคำสั่งหรือข้อบังคับซึ่งออกตามกฎัยการศึกษาก็ต้องออกภายในขอบเขตที่กฎัยการศึกษากำหนดไว้ ถ้าเกินขอบเขตเช่นว่านั้นไป พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง คำสั่งหรือกฎัยข้อบังคับที่ออกตามกฎัยการศึกษ่อมเป็นอันใช้บังคับมิได้ และศาลยุติธรรมย่อมมีอำนาจวินิจฉัยได้ว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง คำสั่งหรือกฎัยข้อบังคับดังกล่าวนั้นเกินขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจให้ออกหรือไม่

ในข้อ ค. ข้อบังคับที่องค์การปกครองตนเองเป็นผู้ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายนั้น ในขณะที่มีเขตบัญญัติซึ่งรวมถึงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ข้อบังคับคู่ขาภิบาลและข้อบัญญัติจังหวัดซึ่ง เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับ เฉพาะท้องถิ่นที่ยกฐานะให้เป็นองค์การปกครองตนเอง ข้อบังคับเหล่านี้ศาลยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยว่ามีกฎหมายให้อำนาจออกหรือไม่ และมีข้อความแย้งหรือขัดกับกฎหมายที่มอบอำนาจกฎหมายอื่นหรือไม่ ถ้าปรากฏว่ากฎหมายไม่ได้มอบอำนาจให้ออกข้อบังคับก็ดี หรือข้อบังคับนั้นแย้งหรือขัดกับกฎหมายก็ดี ข้อบังคับนั้นก็เป็นอันใช้บังคับมิได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อช่วยความเข้าใจและคำให้ท้ายขึ้น โปรดดูตารางนี้ประกอบ

ประเภท	ผู้เสนอ	ผู้พิจารณา	ผู้ตรา	การใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ	คณะรัฐมนตรีหรือ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร	สภาผู้แทนราษฎร ก่อนแล้วจึงวุฒิสภา	พระมหากษัตริย์	ต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
พระราชกำหนด	รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้อง	คณะรัฐมนตรี	พระมหากษัตริย์	ต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
พระราชกฤษฎีกา	รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้อง	คณะรัฐมนตรี	พระมหากษัตริย์	ต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
กฎกระทรวง	รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ รักษาการตาม พระราชบัญญัติ	คณะรัฐมนตรี	รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ รักษาการตาม พระราชบัญญัติ	ต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
ข้อบัญญัติจังหวัด	ผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือ สมาชิกสภาจังหวัด	สภาจังหวัด	ผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวง มหาดไทย	ต้องประกาศโดย เปิดเผย ณ ศาลา กลางจังหวัด 15 วัน ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน ให้ใช้ได้ในวันถัดจาก วันประกาศนั้น
เทศบัญญัติ	คณะเทศมนตรี หรือสมาชิกสภา เทศบาล	สภาเทศบาล	ผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวง มหาดไทย	ต้องประกาศโดย เปิดเผย ณ สำนักงาน เทศบาลครบ 7 วัน ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน ให้ใช้ได้ทันทีใน วันประกาศ
ข้อบังคับ ลูกาภิบาล	กรรมการ ลูกาภิบาล	คณะกรรมการ ลูกาภิบาล	ผู้ว่าราชการ จังหวัด	ต้องประกาศโดย เปิดเผยที่ว่าการ ลูกาภิบาลครบ 7 วัน ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน ให้ใช้บังคับได้ทันที ในวันประกาศ

จากข้อมูลตั้งที่กล่าวมาทั้งหมด จะทำให้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
ของครูพลศึกษาได้ในระดับหนึ่งว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับของครูพลศึกษาโดยตรง ประกอบด้วย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการ
เล่นหรือการแข่งขันกีฬา ในกรณีการชกมวยแล้วเกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ส่วนรายละเอียด
ว่าจะมีกฎหมายมาตราใดในเรื่องอะไรบ้าง ผู้วิจัยจะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ซึ่งเป็น
บทต่อไป

ความหมายของระเบียบ และข้อบังคับ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493

ระเบียบ น. ความเรียบร้อย, แบบแผน, แถว, แนว, สิ่งเรียบร้อย, ลำดับที่จัดให้เข้ากัน
(2523 : 761)

ข้อบังคับ (กฎ) น. ข้อความที่กำหนดให้เป็นระเบียบในทางปฏิบัติหรือดำเนินการ (2523 : 188)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย